Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2022–2023

36 171 Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafrecht BES, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafvordering BES in verband met de strafbaarstelling van het zich verschaffen, verspreiden of anderszins ter beschikking stellen van persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden (strafbaarstelling gebruik persoonsgegevens voor intimiderende doeleinden)

32 761 Verwerking en bescherming persoonsgegevens

Nr. 14

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 september 2023

Vorige week is door berichtgeving van RTL Nieuws duidelijk geworden dat personen onder een valse identiteit eenvoudig een Kadaster Online account konden aanmaken en daardoor op naam konden zoeken in de registers. Een serieus beveiligingsprobleem waar het Kadaster direct op geacteerd heeft en waarover ik u bij deze nader informeer. Gezien de relatie met de motie van het lid Sneller c.s. van 2 februari 2023 (Kamerstuk 36 171, nr. 11) en mijn reactie daarop bij brief van 6 februari jl. (Kamerstuk 36 171, nr. 13), neem ik u in deze brief ook mee in de stand van zaken met betrekking tot het beperken van zoeken op naam tot alleen die professionele gebruikers die deze functie nodig hebben en het afschermen van adressen van personen die te maken hebben met bedreigingen en intimiderende situaties. Ik voldoe daarmee ook aan uw verzoek aan de Minister van Justitie en Veiligheid gedaan tijdens het debat over doxing van kort voor het zomerreces, om u te berichten over de voortgang m.b.t. in de brief van 6 februari aangekondigde maatregelen.

1. Onder valse identiteit kunnen zoeken op naam (bericht RTL Nieuws)

Laat ik beginnen te stellen dat ik het opzoeken en verspreiden van persoonsgegevens met de bedoeling te willen intimideren of te bedreigen een kwalijke en onacceptabele zaak vind. Het is goed dat dit per 1 januari a.s. strafbaar wordt gesteld. De registers van het Kadaster vervullen een belangrijke maatschappelijke functie – het verschaffen van informatie die

kst-36171-14
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2023

nodig is vanuit het oogpunt van rechtszekerheid en het functioneren van de markten voor registergoederen en de vastgoedmarkt – en moeten die kunnen blijven vervullen. Strafbaar stellen van doxing helpt daarin. Dit neemt natuurlijk niet weg dat het personen zo moeilijk mogelijk moet worden gemaakt om op oneigenlijke gronden toegang te verkrijgen tot gegevens in registraties zoals de registers van het Kadaster. Daarmee kom ik bij de berichtgeving over een lek bij Kadaster Online (KOL) en de door het Kadaster naar aanleiding van dit bericht getroffen maatregelen.

Strekking van de berichtgeving van RTL Nieuws was dat personen gemakkelijk toegang kunnen krijgen tot KOL en daarmee ook tot zoeken op naam binnen KOL. Dit door op basis van een KvK-nummer en een rekeningnummer van een willekeurig bedrijf een account aan te vragen. Door het Kadaster zijn na melding door de journalist en voorafgaande aan de berichtgeving over een lek (te weten een kwetsbaarheid in de toegang tot kadaster Online) in de pers direct maatregelen getroffen. Zo krijgt iedere persoon die een account aanvraagt de inloggegevens inmiddels gescheiden toegestuurd (deels via e-mail, deels via post) en op het adres dat behoort bij het KvK-nummer dat wordt opgegeven. Daarnaast is het Kadaster begonnen alle bestaande accounts door te lichten. Voorts gaat het Kadaster inloggen via eHerkenning per begin volgend jaar verplicht stellen voor gebruikers die via KOL (en andere mogelijkheden) kunnen zoeken op naam in registers van het Kadaster. Het Kadaster faciliteert reeds eHerkenning, maar voor verplicht gebruik is het ook nodig dat ketenpartners daarop zijn ingericht. De registers kunnen dan niet meer anoniem worden geraadpleegd. Naast de bestaande logging van wie welke gegevens opvraagt, zal het Kadaster verder de monitoring op KOL uitbreiden. Er zijn daardoor gegevens beschikbaar als het Openbaar Ministerie een verzoek om informatie doet. Tezamen met het feit dat doxing vanaf 1 januari a.s. strafbaar is, helpt dit misbruik van accounts voor zoeken op naam te voorkomen. Voor de duidelijkheid merk ik op dat er geen signalen zijn dat er ook daadwerkelijk misbruik is gemaakt van de situatie. Ook wil ik benadrukken dat persoonsgegevens van personen voor wie op grond van artikel 37a Kadasterbesluit de verstrekking van persoonsgegevens is uitgesloten, niet kunnen worden geraadpleegd via Kadaster Online en dus ook niet zichtbaar waren of zijn bij oneigenlijk gebruik van accounts. Deze personen liepen, met andere woorden, geen risico als gevolg van het in de pers genoemde lek. Datzelfde geldt voor de woonadressen van personen die deze in de BRP hebben laten afschermen.

2. Stand van zaken maatregelen naar aanleiding van de motie van het lid Sneller c.s.

Op 2 februari 2023 hebben het lid Sneller c.s. een motie ingediend waarin de regering wordt opgeroepen mogelijk te maken dat personen die te maken hebben met bedreigingen en intimiderende situaties, op verzoek hun adres kunnen laten afschermen in het Kadaster en om de toegang tot privé en huisadressen in het Kadaster verder te beperken tot alleen die professionele gebruikers van wie redelijkerwijs verwacht mag worden dat zij uit hoofde van hun taakuitvoering en met het oog op het goed functioneren van de vastgoedmarkt deze toegang nodig hebben, zoals makelaars, notarissen en banken.[1] Een motie ingediend in de context van een toenemend aantal gevallen van bedreiging en geweld tegen beroepsgroepen als bijvoorbeeld journalisten.

[1] Kamerstuk 36 171, nr. 11.

In reactie op genoemde motie, heb ik bij brief d.d. 6 februari 2023[2] de Kamer laten weten dat ik bereid ben de groep professionele gebruikers die gebruik maken van de functie zoeken op naam nog eens goed tegen het licht te houden. Dit omdat met het verder beperken van zoeken op naam in hoge mate kan worden voorkomen dat kwaadwillenden toegang krijgen tot privéadressen. Verder heb ik aangegeven bereid te zijn te onderzoeken hoe het mogelijk te maken is dat ook personen die te maken hebben met bedreigingen en intimiderende situaties, maar buiten het stelsel Bewaken en Beveiligen vallen, om afscherming kunnen verzoeken. Dit onder de voorwaarde dat een bevoegde instantie concludeert dat er sprake is van bewijs van bedreiging en/of intimidatie en dat afscherming daarom gewenst is, waarbij ook de duur van de afscherming een punt van aandacht is. Ik ben met genoemde maatregelen (beperken zoeken op naam, afschermen) aan de slag gegaan. Door de recente kwetsbaarheid in de toegang tot KOL is de urgentie hiervan nog verder toegenomen.

a. Beperken professionele gebruikers die kunnen zoeken op naam

In de gesprekken met het Kadaster over de maatregelen om het bovengenoemde lek te dichten, is uiteraard ook gesproken over de in de berichtgeving rondom het lek genoemde ruime mogelijkheid tot het zoeken op naam. Door het Kadaster is tijdens die gesprekken aangegeven dat de afgelopen periode een analyse is gemaakt van partijen die thans via KOL kunnen zoeken op naam. Daaruit blijkt dat de groep gebruikers op dit moment zeer divers is. Volgens het Kadaster is sprake van gebruikers in meer dan 90 branches. Om te komen tot beperking tot alleen professionele gebruikers die uit hoofde van hun beroep moeten kunnen zoeken op naam, is het nodig zorgvuldig af te wegen wie uit hoofde van beroep wel of niet in aanmerking zou moeten komen voor zoeken op naam. Het vigerende Kadasterbesluit moet daarop vervolgens worden aangepast. Wijziging van het Kadasterbesluit is nodig omdat op dit moment op grond van de Kadasterwet alle professionele gebruikers kunnen zoeken op naam. Middels een wijziging van het Kadasterbesluit kan dat beperkt worden. Ik heb deze wijziging inmiddels in gang gezet, maar dit is een proces dat 9–12 maanden tijd kost.

De berichtgeving van RTL Nieuws en de toenemende mate van doxing heeft mij en het Kadaster gesterkt in de overtuiging dat er vooruitlopend op de aanpassing van het Kadasterbesluit, zo snel mogelijk maatregelen moeten worden genomen om het zoeken op naam in de registers van het Kadaster te beperken. Het voornemen is daarom de wijziging van het Kadasterbesluit met terugwerkende kracht in werking te laten treden, zodat het Kadaster uiterlijk medio oktober 2023 al het zoeken op naam kan beperken. Een fijnmazige afweging van welke groepen worden uitgezonderd van deze beperking is op deze korte termijn niet te maken, maar ik meen samen met het Kadaster dat het maatschappelijk belang van afschermen op zoeken op naam dermate groot is dat onmiddellijke actie nodig is. Daarom is in overleg met het Kadaster besloten om uiterlijk medio oktober 2023 enkel nog aan overheden, notarissen, deurwaarders, makelaars en financiële ondernemingen in de zin van de Wet op het financieel toezicht via KOL zoeken op naam toe te staan. Dit omdat deze partijen een cruciale, soms zelfs bij wet gegeven rol vervullen bij het verschaffen van rechtszekerheid en het doen van de markten voor registergoederen en vastgoed. Mocht in de toekomst blijken dat het voor meer professionele gebruikers uit hoofde van hun beroep gerechtvaardigd is om toegang te krijgen tot zoeken op naam via KOL, dan kan het Kadasterbesluit hier op worden aangepast.

[2] Kamerstuk 36 171, nr. 13.

Voor professionele gebruikers die niet langer via KOL kunnen zoeken op naam geldt dat zij wel een aanvraag kunnen indienen bij het Kadaster om toegang te krijgen tot zoeken op naam. Het Kadaster zal in dergelijke gevallen aan de hand van een aanvraagprocedure per aanvraag verifiëren of toegang tot zoeken op naam gerechtvaardigd is (vangnet). Uiteraard kunnen houders van een KOL account nog wel zoeken op objectadres. Implementatie van deze mogelijkheid vraagt de nodige zorg om een gestroomlijnde uitvoering te waarborgen. Het Kadaster neemt daarmee verantwoordelijkheid voor verantwoord ontsluiten, beschikbaar stellen en verstrekken van gegevens in een wereld waarin helaas sprake is van personen die voor oneigenlijk doeleinden gebruik willen maken van gegevens in de registers.

b. Verruimen van de groep die op verzoek kan worden afgeschermd

Door het beperken van zoeken op naam tot alleen die professionele gebruikers die dat uit hoofde van hun beroep nodig hebben, en het verplichten van eHerkenning, wordt in hoge mate voorkomen dat kwaadwillenden toegang krijgen tot privéadressen. Zeker in combinatie met strafbaarstelling van doxing. De afgelopen maanden heb ik de wens van de Tweede Kamer nader onderzocht op welke wijze het mogelijk is te maken dat personen die te maken hebben met bedreigingen en intimiderende situaties om afscherming van hun adres in de registers van het Kadaster kunnen verzoeken. Dit blijkt niet eenvoudig. De huidige situatie is dat op grond van artikel 37a van het Kadasterbesluit alleen personen die onder het stelsel Bewaken en Beveiligen vallen om afscherming kunnen verzoeken. Het aanpassen van dit stelsel is niet de orde. Om verdergaande afscherming van persoonsgegevens toch mogelijk te maken ten behoeve van de veiligheid van personen zie ik aanknopingspunten bij de aanpak zoals door de Kamer van Koophandel (KvK) binnen het kader van artikel 51 van het Handelsregisterbesluit 2008 wordt gehanteerd. Deze aanpak behelst dat personen om afscherming kunnen verzoeken indien sprake is van een aantal dwingende criteria, waaronder een concrete dreiging. Daarnaast kan iemand die behoort tot een beroepsgroep waarvan door de beroepsorganisatie met de KvK een convenant is afgesloten en die te maken heeft met een waarschijnlijke dreiging, op basis van het betreffende convenant afscherming bij de KvK aanvragen.

Er zijn wezenlijke verschillen tussen het register bij de Kamer van Koophandel en de registers bij het Kadaster. Daarom is een specifieke aanpak voor het Kadaster nodig waarbij een zorgvuldige afweging moet worden gemaakt tussen het belang van openbaarheid ten dienste van de rechtszekerheid van registergoederen in de vastgoedmarkt en het belang van de veiligheid van personen wiens persoonsgegevens in de registers vermeld zijn. Ik wil daarom dat in alle gevallen van een verzoek om afscherming heldere criteria gaan gelden, ook als een verzoek op basis van een convenant wordt gedaan, en afschermen – waar verantwoord – beperkt wordt in de tijd. Artikel 51 van het Handelsregisterbesluit biedt hiervoor goede aanknopingspunten. Een dergelijke aanpak vraagt tevens een andere rol van het Kadaster dan het tot nu toe heeft vervuld bij de uitvoering van hun taak. Daar ben ik mij terdege van bewust. Ik wil de geschetste aanpak dan ook na een jaar evalueren.

Voor bovenstaande aanpak is – net als voor het beperken van zoeken op naam – een wijziging van het Kadasterbesluit nodig. Ook hier wil ik – gelet op het maatschappelijk belang – deze wijziging met terugwerkende kracht in werking laten treden. Samen met het Kadaster streef ik ernaar ook deze aanpak per medio oktober 2023 te implementeren.

Ik realiseer mij goed dat de geschetste stappen impactvol zijn. Ze zullen betekenen dat bepaalde groepen gebruikers die eerder wel via Kadaster Online konden zoeken op naam, dat straks niet meer kunnen, of dat alleen kunnen na een toets door het Kadaster. Zoals gezegd kunnen alle gebruikers wel blijven zoeken op objectadres, in lijn met de maatschappelijke functie van de registers van het Kadaster bij het borgen van rechtszekerheid en transparantie rondom registergoederen en de vastgoedmarkt. Ik heb het Kadaster gevraagd om gebruikers tekst en uitleg te geven over de consequenties. Ook zal ik zelf in overleg treden met organisaties voor wie geschetste maatrelen (invoering van eHerkenning, beperken zoeken op naam en verruimen van groep die op verzoek kan worden afgeschermd) van belang zijn. Denk aan o.a. de NVJ, de KNB en de verenigingen van makelaars. Los hiervan zijn er de nodige aandachtspunten voor de implementatie. Zo zijn makelaars geen duidelijk af te bakenen groep. Deze aandachtspunten zal ik adresseren bij de wijziging van het Kadasterbesluit.

Alles overziend ben ik van mening dat door bovengenoemde maatregelen een goede balans is gevonden tussen het belang van openbaarheid en het belang van het voorkomen van het opzoeken en verspreiden van persoonsgegevens met de bedoeling te willen intimideren of te bedreigen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.M. de Jonge